

שבלי הלקט

הערוגה הששית ענין פורים .

[קצג] דין סדר ארבעה ערכים בקריאת פרשיות והפסקותיהן .
תנן התם באחד באדר משמיעין על השקלים ועל הכלאים
ומפורש בירושלמי מאי משמיעין מכריזין שהיו מכריזין בכל ערי
ישראל שיביאו כל אחד ואחד שקליהן למקדש כדי לקנות מהן
תמידין לצורך צבור של כל השנה וצריכין להקריב תמידין מתרומה
חדשה בראש חודש ניסן על כן צריכין להקדים לגבותן מאדר ולמה
מקדימין מראש חודש אדר מפורש בירושלמי ר' לוי בשם ר' שמעון
בן לקיש אמר צפה הקב"ה שהמן הרשע עתיד לשקול כספו על

ישראל אמר מוטב שיקדים כספו של בני לכספו של אותו הרשע לפיכך מקדימין וקורין בפרשת שקלים וזה ששנינו ראש חודש [אדר] שחל להיות בשבת קורין בפרשת שקלים . חל להיות בתוך השבת מקדימין לשעבר ומפסיקין לשבת אחרת בשנייה זכור בשלישית פרה אדומה ברביעית החדש הזה לכם בחמישית חוזרין לכסדרן . לכל מפסיקין לראשי חדשים לחנוכה ולפורים לתענית ולמעמדות וליום הכפורים : תנו רבנן ראש חדש אדר שחל להיות בשבת קורין בכי תשא ומפטירין ביהודע הכהן ואי זה הוא שבת ראשונה כל שחל ראש חדש להיות בתוכה ואפי' בערב שבת . בשנייה זכור ומפטירין כה אמר ה' פקדתי את אשר עשה עמלק ואיזו הוא שבת שנייה כל שחל פורים להיות בתוכה ואפי' בערב שבת (א) הוי שבת שלישית שבת הסמוכה לראש חודש ניסן . ברביעית החודש הזה ומפטירין כה אמר ה' בראשון באחד לחודש ואיזו הוא שבת רביעית כל שחל להיות ראש חודש ניסן להיות בתוכה ואפי' בערב שבת בחמישית חוזרין לכסדרן . לסדר מאי ר' אמי אמר לסדר פרשיות ר' ירמיה אמר לסדר הפטרות וקיימא לן כר' ירמיה . ירושלמי ר' אבא בשם ר' חייא ב"ר אסי אין מפסיקין בין פורים לפרה ר' לוי אומר אין מפסיקין בין פרה להחודש . וסימן על הפרשיות הללו בין הכוסות האלו אם רצה לשתות ישתה בין שלישי לרביעי לא ישתה . ובדין הוא שיקדים החדש לפרה אדומה שבאחד לחדש הוקם המשכן ובשני ימים בניסן נשרפה הפרה ולמה הקדימה מפני שהוא טהרתן של כל ישראל . אמר ר' יצחק נפחא ראש חודש אדר שחל להיות בשבת מוציאין שלש תורות וקורין באחד בעניינו של יום ואחד בשל ראש חודש ואחד בכי תשא וממילא שמעינן לראש חודש ניסן לפי מנהג סידורו של רב עמרם גאון ז"ל קורין ששה בעניינו של יום והשביעי קורא בראש חודש והמפטיר קורא בכי תשא או בהחודש אבל רבינו ישעיה זצ"ל כתב שהשביעי או אחד מן הקוראין בתורה זולתי המפטיר צריך שיקרא

(א) בכ"י ב' איתא בשלישית פרה אדומה ומפטירין וזקתי עליכם מים טהורים . ואיזהו שבת שלישית כל שהיא סמוכה לפורים מאחריה ומשכחת לה כשחל ר"ח ניסן באמצע שבת אבל

אם חל ר"ח ניסן באחד בשבת .

כפרשת שקלים או בהחודש שהרי קריאתן חובה וקריאת המפטיר אינה עולה לשם חובה שהרי אין קריאתו בתורה אלא מפני כבוד התורה הילכך קורין חמשה בעינינו של יום והששי קורא בראש חודש והשביעי קורא בכי תשא או בהחודש ומפסיקין בקדיש כשאר שבתות ואחר כך עולה המפטיר וחוזר על קריאת השביעי וקורא בה ג' פסוקין או יותר כשאר שבתות השנה ואע"פ שמקדימין קריאת ראש חודש לשקלים או להחודש משום תדיר ואינו תדיר תדיר קודם הני מילי לקריאת התורה אבל להפטרה בודאי בהפטרות ארבע פרשיות מפטרינן ולא בהפטרות ראש חודש לפי שארבע פרשיות אלו קבועות מפי רבותינו ז"ל כהפטרות ראש חודש וכמו ששנינו בחמישית חוזרין לכסדרן ואוקמינא לסדר הפטרה הוא חוזר אלמא הפטרות אלו אינן נדחות ממקומן כלל ובהדיא תנן ראש חודש אדר שחל להיות בשבת קורין בכי תשא ומפטירין ביהודע הכהן . וזה לך סדר קריאת ארבע פרשיות הללו והפסקותיהן . לעולם לא יבא ראש חודש אדר הסמוך לניסן אלא בזכד"ו וסימני הפסקות זט"ו ב"ו ד"ד וכי"ו כיצד חל ראש חודש אדר להיות בשבת קורין פרשת שקלים בו ביום ולשבת הבאה שהוא ה' באדר קורין זכור ופורים יהיה נקבע יום ו' ולמחר שהוא ט"ו מפסיקין ולשבת הבאה שהוא כ"ב באדר קורין פרה ולשבת שלאחריה שהוא כ"ט באדר קורין החודש וראש חודש ניסן נקבע למחר יום א' הרי סימן זט"ו . חל ראש חודש אדר להיות בשני בשבת מקדימין וקורין פרשת שקלים לשבת שלפני ראש חודש ולשבת הבאה אחר ראש חודש שהוא ו' באדר מפסיקין (ב) ולשבת אחרת שהוא כ' באדר קורין פרה ולשבת הבאה שהוא כ"ז באדר קורין החודש וראש חודש ניסן יהיה נקבע יום ג' הרי סימן ב"ו . חל ראש חודש אדר להיות ברביעי בשבת מקדימין וקורין פרשת שקלים בשבת שלפני ראש חודש ולשבת הבאה אחר ראש חודש שהוא ד' באדר מפסיקין ולשבת אחרת שהוא י"א באדר קורין זכור ופורים

(ב) ככ"י ב' איתא לשבת אחרת שהוא י"ג באדר קורין זכור ופורים יהיו נקבע למחר יום א'

ולשבת הבאה .

יהיה נקבע יום ג' ולשבת הבאה שהוא י"ח באדר קורין פרה , ולשבת אחרת שהוא כ"ה באדר קורין החודש וראש חודש ניסן נקבע יום ה' הרי סימן ד"ד . חל ראש חדש אדר להיות בששי בשבת מקדימין וקורין פרשת שקלים בשבת שלפני ראש חדש ולשבת הבאה אחר ראש חדש שהוא ב' באדר מפסיקין לשבת אחרת שהוא ט' באדר קורין זכור ופורים יהיה נקבע יום ה' ולשבת הבאה שהוא ט"ז באדר חוזרין ומפסיקין עוד פעם שנייה ולשבת אחרת שהוא כ"ג באדר קורין פרה ולשבת אחרת יהיה נקבע ראש חודש ניסן ובו ביום קורין החודש הרי סימן ובי"ו :

[קצד] דין תענית של ערב פורים ונפילת אפים במנתת התענית.
 נהגו בני העולם להתענות ערב פורים לזכר דברי הצומות שעשו בימי מרדכי ואסתר ואע"פ שאותם הצומות היו בימי הפסח נהגו לסמוך התענית לפורים וכשחל פורים באחד בשבת מתענין ביום חמישי שלפניו . מצאתי בשם רבינו שלמה זצ"ל מעשה ואירעו פורים באחד בשבת וקידמו הקהל להתענות כחמישי בשבת כמנהג הקהלות ובאת אשה אחת שהיתה צריכה לרכוב אצל השלטון ושאלה לרכינו אם היא יכולה להתענות למחר ותאכל היום מפני טורח הדרך ואמר רב תענית זה אינו מדברי תורה ולא מדברי סופרים אלא מנהג בעלמא שהרי תענית של מרדכי ואסתר היו בימי פסח ואם נפש אדם לומר דברי הצומות וזעקתם כתוב אין זה פירושו אלא כך פירושו על דברי הצומות והזעקות והצרות שעברו עליהן בימי המן קבלו עליהן ימי הפורים לזכר הנס לדורות ואעפ"כ לא אתיר לאדם לפרוש מן הצבור דאמרינן לא תתגודדו לא תעשו אגודות אגודות . ויש מן הפירושין שמתענין ביום חמישי עם הציבור וחוזרין ומתענין ביום ששי כדי לסמוך תענית לפורים ורבי קורא עליהן והכסיל בחושך הולך וכל עצמו של תענית אינו אלא מנהג ומחמיר זה במקומו כאלו הוא קבוע מן התורה וכיון שנהגו רבים להתענות בחמישי דיינו בכך . וערב פורים בשחרית נופלין על פניהן שהרי מתענין ואומרים תחנונים וסליחות גם במנחה יש שאין נמנעין מליפול על פניהן שהרי יום טוב לא קבלו עליהן , ובמנהגות

חכמי מגנצ"א מצאתי שאין נופלין בתחנונים בתענית אסתר לערב משום כבוד יום טוב של יום המחרת ולא בט"ו באדר שחרית וערבית משום כבוד יום טוב של כרכין המוקפין חומה מימות יהושע בן נון :

[קצה] דין הימים שהמגילה נקראת בהן .

מגילה נקראת באחד עשר בשנים עשר בשלשה עשר בארבעה עשר בחמשה עשר לא פחות ולא יותר כרכין המוקפין חומה מימות יהושע בן נון קורין בחמשה עשר , כפרים ועיירות גדולות קורין בארבעה עשר , אלא שהכפרים מקדימין ליום הכניסה היכא רמיזא אמר ר' שמן בר אבא אמר ר' יוחנן אמר קרא לקיים את ימי הפורים האלה בזמניהם זמנים הרבה תיקנו להם חכמים ואימא שיתסר ושיבסר אמר קרא ולא יעבור אמר (רבא) [רבה] בר בר חנא אמר ר' יוחנן זו דברי ר' עקיבה סתימתאה אבל חכמים אומרים בזמן הזה הואיל ומסתכלין בה אין קורין אותה אלא בזמנה היינו ב"ד וכן הלכתא . וכרכין המוקפין חומה מימות יהושע בן נון דקרו בחמישה עשר מנלן אמר רב דאמר קרא על כן היהודים הפרזים היושבים בערי הפרזות עושין את יום ארבעה עשר ואת יום חמשה עשר מדרפרזים בארבעה עשר מוקפין בחמשה עשר ושושן אע"פ שאינה מוקפת חומה מימות יהושע בן נון הואיל ונעשה בה נס קורין בחמשה עשר . אמר ר' יהושע בן לוי כרך וכל הסמוך לו וכל הנראה עמו נידון כדרך וקורין בחמשה עשר ועד כמה אמר ר' ירמיה כמחמתן לטבריה מיל . אמר ר' יהושע בן לוי כרך שישב ולבסוף הוקף נידון ככפר וקורין בארבעה עשר מאי טעמא דכתיב ואיש כי ימכור בית מושב עיר חומה שהוקף ולבסוף ישב ולא ישב ולבסוף הוקף וכרך שהיה מוקף מימות יהושע בן נון אע"פ שחרבה חומתו נידון כדרך וקורין בחמשה עשר . דתניא ר' אליעזר אומר אשר לו חומה אע"פ שאין לו עכשיו והיה לו קודם לכן . אמר ר' יהושע בן לוי כרך שאין בו עשרה בטלנין נידון ככפר ואע"ג דאתו לו מעלמא . בן עיר שהלך לכרך ובן כרך שהלך לעיר אם עתיד

לחזור למקומו קורא כמקומו פי' כחובת מקומו ואם לאו קורא עמהן אמר רבא לא שנו אלא שעתידי לחזור בלילי ארבעה עשר אבל אם אינו עתיד לחזור בלילי י"ד קורא עמהן פי' רבינו שלמה זצ"ל לא שנו דבן כרך שהלך לעיר ועתידי לחזור למקומו קורא כמקומו בחמשה עשר ולא בארבעה עשר אלא שעתידי לחזור בלילי ארבעה עשר ואע"פ שעודנו שם ואם קודם עמוד השחר יצא מן העיר הוא דקתני שאינו צריך לקרות עמהן בלילי י"ד ואע"פ שעודנו שם הואיל וכיום לא יהא שם אין זה אפי' פרוז ליומו, אבל אין עתיד לצאת משם בלילה דהשתא הוי פרוז לאותו היום אע"פ שעתידי לחזור למחר ליום אחד נקרא פרוז וקורא עמהן בין בלילי ארבעה עשר בין בלילי חמשה עשר וה"ה לבן עיר שהלך לכרך אם עתיד לחזור בלילי חמשה עשר שלא יהא שם יום חמשה עשר לא הוי מוקף ליומו וקורא בארבעה עשר כחובת מקומו ואע"פ שהוא בכרך אבל אם אין עתיד לחזור בלילי חמשה עשר אין צריך לקרותה בארבע עשר וממתין וקורא עמהן ואע"פ שסופו לחזור לאחר זמן. וכן פי' רבינו ישעיה זצ"ל ועוד מצאתי בשם רבינו שלמה זצ"ל במקום שיש בו ספק אם עירם מוקפות חומה מימות יהושע בן נון אם לאו קורין אותה בארבעה עשר כהילכתא ובחמשה עשר קורין בלא ברכה ושמיים כזה וכזה. וכתב אחי ר' בנימין נר"ו שבן ארבעה עשר שהוא בא בדרך או בספינה ולא היתה עמו מגילה ונזדמנה לו כידו בט"ו שקורא אותה בחמישה עשר ומכרך לפניה ולאחריה. והרב ר' יעקב מגוירצבורק נר"ו הביא ראיה לדבריו דגרסי' בירושלמי כל החודש כשר לקרות את המגילה שנאמר והחודש אשר נהפך מיגון לשמחה. אמר רב חלבו וכלבד עד חמשה עשר ואם יש שמסתפקים בדבר מכל מקום יקרא בלא ברכה. אמר רב מגילה בזמנה קורין אותה ביחיד ושלא בזמנה קורין אותה בעשרה פי' רבינו שלמה זצ"ל בזמנה כי"ד מתוך שהוא חובה על כל יחיד ויחיד קורין אותה ביחיד ושלא בזמנה קורין אותה בעשרה דבעינן פרסומא ניסא, ורב אסי אמר בין בזמנה בין שלא בזמנה קורין אותה בעשרה פי' בין בזמנה בין שלא בזמנה מצוה לחזור אחר עשרה משום פרסומא ניסא אבל אי לא משכח להו לא אמר רב

אסי דלא ליקרי שאין איסור בקריאה ביחיד והוא לא אמר אלא מצוה לקרותה הוה עובדא וחש לה רב להא דרב אסי פ"י וחזר אחר עשרה לקבצם . רבינו ישעיה זצ"ל ובעל הלכות גדולות ועשרה הדברות פסקו כרב אסי . ורבינו יצחק פאסי זצ"ל כתב אע"ג דחש ליה רב להא דרב אסי קיימא לן כרב דהא ר' יוחנן קאי כוותיה דאמרי' לקמן אמר רב אבא אמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן הקורא את המגילה הכתובה בין הכתובים לא יצא ולא אמרן אלא בצבור מכלל דביחיד יצא ושמעין מינה דקורין אותה ביחיד כרב דאמר בזמנה קורין אותה ביחיד וכן פסק רבינו חננאל וכן השיב רבינו האי גאון זצ"ל וששאלתם הא דאמר רב מגילה בזמנה קורין אותה ביחיד ושלא בזמנה קורין אותה בעשרה (ג) כמאן הילכתא לענין יחיד כך ראינו שהלכה כרב אע"ג דחש רב להא דרב אסי שרצה להחמיר על עצמו אבל סברא דידיה הכי הוה דהא מתניתין מסייעא ליה דתנן כותבה דורשה ומגיה אם כיון לכו יצא ואף רב אסי נמי הכי סבירא ליה לכתחילה צריך עשרה אבל אם קראה יחיד מודה רב אסי שיצא ידי חובתו ומנהג כל הישיבות כרב שיחיד קורא אותה ומכרך לפניו ולאחריה ויוצא בה בזמנה בארבעה עשר ובחמשה עשר וחייב אדם לשמוע אותה בצבור בתפלת צבור ואם אינו יכול קוראה ודיו . והלא כל הנשים חייבות במקרא מגילה וכי בעשרה קורין אותה להן אלא כל אדם משמיע אותה לאנשי ביתו בכל ברכותיה ביחיד ומוציאן ידי חובתן ביום ובלילה שאף הן היו באותו הנס . וחייבות במקרא מגילה אע"פ שהוא מצוות עשה שהזמן גרמא וכן מנהג בכל ישראל ועוד דהא ר' יוחנן קאי כרב דאמר ר' יוחנן הקורא במגילה הכתובה בין הכתובים לא יצא ולא אמרו אלא בצבור מכלל דביחיד יצא ושמעית מינה מגילה קורין אותה ביחיד וכן הלכתא . ירושלמי לרבינו חננאל זצ"ל רב בא בשם ר' יהודה כל שאמרו חכמים ידחה ממקומו ויקרא ובלבד בעשרה ואנן חמיין רבנן קורין אפי' ביחיד הלכך קורין השתא אפי' ביחיד דהא קורין המגילה בארבעה עשר ובחמשה עשר שהוא זמנה אפי'

(ג) בכ"י ב' איתא דרב אסי אמר בין בזמנה ובין שלא בזמנה קורין אותה בעשרה .

ביחיד ועוד הא ר' בא אמר חמיין רבנן קורין אפי' ביחיד וקיימא לן מעשה רב ועוד מצאתי בירושלמי ר' יהושע בן לוי עבד כן מכניש בניו ובני בייתי וקרי לה קומיהן . ובשם רבינו שלמה זצ"ל מצאתי המבקש לצאת לדרך ורוצה , לקרות המגילה באחד עשר ובשנים עשר אם יכול להוליך עמו מגילה יעשה כל תקנה שיוכל כדי שיקרא אותה בזמנה ואם אינו יכול לעשות בענין אחר יקדמנה באחד עשר בשנים עשר או בשלשה עשר כמו שמצינו בכפרים . דתניא אמר רב חנינא חכמים הקילו על הכפרים שיהיו מקדימין ליום הכניסה כדי שיספקו מים ומזון לאחיהם שבכרכים ואם לאלו הקילו משום מים ומזון כ"ש שהוא דחוק יהיה דינו כבני הכפרים ואל יקראנה ביחיד אלא בעשרה , דאמר רב מגילה בזמנה קורין אותה ביחיד ושלא בזמנה בעשרה ורב אסי אמר בין בזמנה בין שלא בזמנה כעשרה ועד כאן לא נחלקו רב ורב אסי אלא בזמנה אבל שלא בזמנה שניהן מודין שאין קורין אותה אלא בעשרה והילכך אם קורין אותה בעשרה מברך לפניה ולאחריה ואם אין שם עשרה לא יברך לא לפניה ולא לאחריה . בספר המאור תניא בכרייתא המפרש והיוצא לדרך קורין בשלשה עשר כתב עליה הרב ר' אפרים זצ"ל דהא דרב ורב אסי דאית להו קריאה שלא בזמנה כגון שחל להיות בשבת לבני עיירות או ביום ששי לבני כרכים אבל באחד עשר ובשנים עשר ליכא למיקרי כלל דהא בטלו להו ובכרייתא זו לא הזכירו אלא כ"ג בלבד אלו דברי הרב ר' אפרים זצ"ל . ואני אומר הוא הדין לשנים עשר ואחד עשר וכדאי הוא ר' עקיבה סתימתאה לסמוך עליו בשעת הדחק כגון מפרש והיוצא לדרך שמאחר שהתירו לו בשלשה עשר הוא הדין בשנים עשר ואחד עשר . גרסי' בירושלמי ר' בא בשם ר' יהודה כל שאמרו חכמים ידחה ממקומו ויקרא ובלבד בעשרה . ותו גרסינן בירושלמי מפרשי ימים והולכי מדברות קורין כדרכן בארבעה עשר ובכרייתא פליגא עלה בשמעתא אי נמי יש לומר לא קשיא הא דאפשר הא דלא אפשר אלו דברי בעל המאור ז"ל ועוד אשכחן סייעתא לדבריו בירושלמי תני בשם ר' נתן כל החודש כשר לקרות בו את המגילה מה טעמא והחודש אשר נהפך להם מיגון לשמחה אמר ר' חלבו ובלבד עד חמשה עשר דאמר ר' אבהו בשם

רבי אליעזר לא יעבור . ולא יעבור . ר' יצחק בר נחמן בשם שמואל לא יעבור ולא יעבור הדה דאת אמרת לקריאת המגילה אבל לעשות סעודה אין עושין אלא בי"ד ובט"ו . ועוד מצאתי בשם רבינו שלמה מי שבא מן הדרך לאחר זמנה לא יקראנה לא ביחיד ולא בצבור ולא יברך לא לפנייה ולא לאחרייה ואם חפץ לקרותה יקראנה כאדם שקרא בתורה או בנביאים או בכתובים בלא ברכה . וכן מצאתי לגאון אחד כדבריו ונראה דלאחר חמשה עשר קא מיירי משום דכתיב ולא יעבור ואע"פ שכפרים ועיירות גדולות קורין בארבע עשר וכרכים בחמשה עשר מעיקרא כי איתקן הכי איתקון ואין כאן משום לא תתגודדו לא תעשו אגודות אגודות דכי אמרי' לא תתגודדו כעין בית דין אחד פלג מורין כדברי בית שמאי ופלג מורין כדברי בית הלל אבל שני בתי דינין בעיר אחת לית לן בה וכ"ש שני בתי דינין בשתי עיירות והוא הדין לקוראין באחד עשר ובשנים עשר ובשלשה עשר הכי אוקמא רבא בסוף פרק קמא דיבמות :

[קצו] דין כתיבת המגילה בקלף או בגויל .

הכותב את המגילה צריך לכותבה על (ד) הקלף דתנן היתה כתובה בסם בסיקרא בקומוס ובקנקנתום על הנייר ועל הדיפתרא לא יצא עד שתהא כתובה אשורית על ספר ובדיו . נייר . מחקא . רבינו שלמה וצ"ל פירש שנעשה ממין עשבים ורבינו ישעיה וצ"ל פי' מין הניירת הנעשין בארץ ישמעאל מבלאי כגדים וחכלין והן פסולין מפני שאינן בני קיימא שאם יפלו עליהן מים מיד הם נמסים . דיפתרא . דמליח וקמיח ולא עפיץ , פי' הגוילין שהושמו בקמח ולא נתעפצו ולא חזי מפני שיכולין להודייף כן פי' רבינו ישעיה וצ"ל . וכתב בעל הדברות ו"ל דעיבוד שלנו כשר אפי' לספר תורה ומנהג לעבד בעפצים הנה נראה מדבריו דכל שכן שמותר לכתוב את המגילה על הקלף . וכן מצאתי תשובה לגאון וצ"ל וששאלתם מהו לכתוב מגילה על הקלף מעובד לשמה ובמקום הדוחק כך ראינו שמותר לקרות בה לכתחילה בלא מקום הדחק בזמן שמעובד

(ד) בכ"י כי איתא על הגויל ואם כותבה על הקלף מותר :

לשמה דלא הוי קדושתה כספר תורה ולא עדיפא מס"ת דאמרינן במגילה מגילה נקראת ספר ונקראת איגרת השתא ספר תורה נכתב על הקלף מגילה נקראת איגרת לא כל שכן וכן כתב בעל היראים זצ"ל שצריכה מגילה שתעבד לשמה כמזוזה . וצריכה מגילה שתהא משורטטת דאמר ר' תנחום אמר רב אסי ואמרי לה אמר ר' חייא בר אבא אמר רב אסא דברי שלום ואמת מלמד שצריכה שרטוט כאמיתה של תורה . רבינו ישעי' זצ"ל פי' כעיקרא של תורה שנקראת אמת דכתיב אמת קנה ואל תמכור . וילפא מתורה באמת אמת . ויראים פירש כאמיתה של תורה פי' מזוזה . ומגילה הכתובה בין הכתובים לא יצא ואסור לקרות בה והני מילי בצבור אבל ביחיד מותר . דאמר ר' אבא בר' דר' חייא בר אבא א"ר יוחנן הקורא במגילה הכתובה בין הכתובים לא יצא ואוקימנא בצבור אבל ביחיד יצא ואי מחסרא או מיתרא פורתא אפי' בצבור נמי מותר לקרוה בה ודוקא בגליון כספר תורה אבל אינה עשויה בגליון אין קורין בה לא יחיד ולא צבור . אמר רב חמא בר גוריא אמר רב מגילה נקראת ספר ונקראת איגרת פי' ונכתב בספר וכתיב את איגרת הפורים הזאת נקראת ספר שאם תפרה בחוטי פשתן פסולה ונקראת איגרת שאם הטיל בה שלשה חוטי גידין כשירה פי' רבינו יצחק פאסי זצ"ל ב' כב' קצות היריעה ואחד בתוך היריעה ורבינו גרשום זצ"ל פי' דלא בעינן שתהא כולה תפורה בגידין כספר תורה . אמר רב נחמן בר יצחק ובלבד שיהיו משולשין רבינו חננאל זצ"ל פי' שיהא החוט כרוך זה אחר זה שלש פעמים ג' בשתי קצוות וג' כאמצע רבינו שלמה זצ"ל פי' שיהא בו מראש התפר עד תפירת הגיד השני ומן השני לשלישי כמשלישי עד סוף הספר והתופר את המגילה מניח את התפירה מבחוץ כדין ספר תורה :

[קצו] דין סממני כתיבת [המגילה] .

וצריך לכתוב את המגילה בדיו דתנן היה כתובה בסם בסיקרא בקומוס בקנקנתום על הנייר ועל הדיפתרא לא יצא עד שתהא כתובה אשורית על הספר וכדיו . סם סמא יש מפרשין סרנין ונקרא בלע"ז אורופומינטו . סקרא אמר רבא בר בר חנא סקארתה שמה

פ"י צבע אדום שצובעין בו תריסין ומרכבות . קומוס שרף אילן גומא בלע"ז שרה אותה כמים וכתב בה . קנקנתום אמר רבא בר שמואל חרתא דאושכפי פ"י רבינו שלמה וצ"ל חרת שמו וצובעין בו מנעלים שחורים ובלע"ז אדרימנט . כתב בעל היראים כל הלכות ספר תורה צריך במגילה וצריך שיהיו אותיות שעטנ"ז ג"ץ מצויינין ג' ציונין ושתהא כל אות מוקפת (גבול) [גויל] מארבע רוחותיה . ועשרת הדברות כתב שאין צריך לזיין האותיות וכן נראה בעיני דגריעה מגילה מספר תורה דאמרינן נקראת אגרת שאם הטיל בה שלשה חוטי גידין כשירה ופירש רבינו שלמה וצ"ל לומר שאינה חמורה כספר תורה ומעשים בכל יום שקורין את המגילה במגילה שאינה מזויינת ולא ראינו כן במקומינו מעולם לזיין אותיות המגילה . ירושלמי אמר ר' יוסי ב"ר בון צריך שיהא איש בראש דפא ואת בסופא שנוץ ונחית כהדין קונטרה אמר ר' חנינא בר פפא דרש ר' שילא איש כפר תמרתא כל השירות כולן נכתבין אריח על גבי לבינה ולבינה על גבי אריח חוץ מעשרת בני המן שהן נכתבין אריח על גבי אריח ולבינה על גבי לבינה מאי טעמא אמר ר' אבהו כדי שלא תהא תקומה למפלתן פ"י אריח הוא הכתב , לבינה הוא החלק שהוא רחב כפלים מין הכתב , והאריח הוא חצי לבינה אמר ר' יונא בר זירא וי"ו דרזתא , צריך למימתחיה בזקיפא מאי טעמא כולהו בחד זקיפא אזדקיפו :

[קצת] דין מצות סדר קריאתה וברכותיה .

הקורא את המגלה למפרע לא יצא מנלן דכתיב והימים האלה נזכרים ונעשים מה עשייה למפרע לא יצא אף זכירה למפרע לא יצא קראה סרוסין לא יצא פ"י קורא פסוק אחד ומדלג אחד וחוזר וקורא [פסוק שלישי וחוזר וקורא] אותו שדילג וכן כולה . תנו רבנן השמיט בה סופר פסוק אחד לא יאמר אקרא את כולה ואחזור ואקרא אותו פסוק דהוי ליה למפרע אלא קורא מאותו פסוק ואילך נכנס לבית הכנסת ומצא צבור שקראו חצייה לא יאמר אקרא חצייה עם הצבור ואחזור ואקרא חצייה ראשון אלא קורא מתחילתה עד סופה . קרא על פה לא יצא . השמיט בה סופר אותיות או פסוק

וקראן הקורא כמתורגמן המתרגם יצא היו בה אותיות מטושטשות או מקורעות אם רשומן ניכר כשירה ואם לאו פסולה ודוקא בכולה אבל במקצתה אפילו אם אין האותיות ניכרות כשירה קראה תרגום בכל לשון לא יצא אבל קורין אותה ללעזות בלעז והלועז ששמע אשורית יצא רבינו יצחק פאסי זצ"ל פסק אבל קורין אותה ללעזות בלעז והוא שכתובה בלעז ותניא [קראה] גיפטית לגיפטיים ומדית למדיים עברית לעבריים עילמית לעלמיים ויונית ליוונים יצא משמע מדבריו דדוקא כל לשון בלעז שלו כשר ורבינו ישעיה זצ"ל פסק דלעז יונית לכל כשר בין ליוונים בין לכל אדם והוא שתהא כתובה כלשון יוני שלא יהא כקורא על פה וכן כתב בעל המאור ובעל הדברות דלע"ז יוני לכל כשר והלועז ששמע אשורית יצא ואע"ג דלא ידע מאי קאמר מידי דהוה נשים ועמי הארץ . קראה סירוגין ומתנמנם יצא פי' סירוגין קורא מעט ופוסק ושוהא מעט קורא מעט ופוסק מעט ר' מונא אומר משום ר' יהודה אם שהה כדי לגמור את כולה חוזר לראש . רבינו יצחק פאסי זצ"ל פסק דלית הלכתא כר' מונא אלא אפי' אם שהה כדי לגמור את כולה יצא וכן פסק רבינו חננאל ורבינו ישעיה זצ"ל ועשרת הדברות ויראים פסק כר' מונא והכי איפסק הלכתא בירושלמי . ומתנמנם היכי דמי מתנמנם אמר ר' אשי נים ולא נים תיר ולא תיר כגון דקרו ליה ועני ולא ידע לאהדורי סברא וכי מדכרי ליה מדכר פירש רבינו שמחה זצ"ל דווקא אם היה מתנמנם הקורא משום דמאחר שהוא קורא אותה בקול מדכר כד מדכרו ליה אבל אם היה מתנמנם השומע לא יצא היה כותבה דורשה ומגיהה אם כיון לבו יצא ואם לאו לא יצא אוקימנא כגון דכתבה ומנחה קמיה וקרי פסוקא פסקא וכתוב לה . ומגיהה ירושלמי תני אין מדקדקין בטעיותיה ר' יצחק בר אבא (ה) בר מחסאי ורב חננאל הוו יתבין קמיה רב חד אמר יהודים וחד אמר יהודיים ולא חזר חד מנהון ר' יוחנן קרי כולה יהודים . מהיכן קורא אדם את המגילה ויוצא בה ידי חובתו ר' מאיר אומר כולה ר' יהודה

(ה) ככ"י ב' איתא רב אחא בר אבא . (ו) ככ"י ב' איתא הנפרע לנו מצרנו והמשלם גמול לאיכילי נפשנו כא"י הנפרע .

אומר מאיש יהודי ר' יוסי אומר מאחר הדברים האלה ואיפסקא הלכתא כדברי האומר כולה ואפילו למאן דאמר מאיש יהודי צריכה שתהא כתובה כולה. הקורא את המגילה עומד ויושב [יצא] קראה אחד קראה שנים יצאו דמגו דחביבה להו יהבי דעתייהו ושמעו. תנא מה שאין כן בתורה שהקורא בתורה צריך להיות עומד דכתיב ואתה פה עמוד עמדי ומנהג לקרותה מעומד וכן השיב גאון שצריך לקרות מעומד וזה נוסח תשובתו וששאלתם מאן דתקע בשופר היכי תקע ליה בישיבה או בעמידה הכין חזינא דהלין שבע מצוותא נהוג רבנן מעומד, ברכת כהנים. קריאת הלל. תקיעת שופר. נטילת לולב. קריאת התורה. מקרא מגילה, ספירת העומר, וכולהו אסמכינהו רבנן אקראי. ברכת כהנים אתיא בהקישא ממשרת מה משרה בעמידה כדכתיב לעמוד ולשרת אף מברך בעמידה ואי בעי תימא מהכא אלה יעמדו לברך את העם. שופר גמירי לה מחצוצרות דכתיב ותקעתם בחצוצרות וגמירי דחצוצרות בעמידה ותו גמרינן לה מן וכי תבא מלחמה כארצכם וגו' עד ותקעתם בחצוצרות והיא תקיעה בעמידה. לולב גמירי לה מאגודת אזוב דאתיא קיחה קיחה כתיב הכא ולקחתם לכם וכתוב התם ולקחתם לכם אגודת אזוב מה להלן בעמידה אף כאן בעמידה. הלל גמירי לה משיר הנאמר על הקרבן דכתיב ויאמר דוד להעמיד משוררים וגו' וכתוב ויעמדו הלויים על הימין וגו' וכתוב ויתן מהלויים להזכיר ולהורות ולהלל לשם אלהי ישראל מה הלל בעמידה אף כאן בעמידה ספר תורה מנין דכתיב ויעמוד עזרא הסופר על מגדל עץ אשר עשו וגו' וכתוב ויפתח עזרא הסופר וגו' וכתוב ויקומו על עמדם ויקראו בספר תורת אלהים וגו'. מקרא מגילה מעומד. אע"ג דתנן הקורא את המגילה עומד ויושב יצא מצוותה בעמידה דגמרינן לה מספר תורה. ספירת העומר בעמידה
נפקא לן מבקמה תחל לספור וכן הלכה :

הכל כשרין לקרוא את המגלה חוץ מחרש שוטה וקטן ר' יהודה מכשיר בקטן רבינו ישעיה זצ"ל פסק הלכתא כר' יהודה ובעל הדברות כתב בשם בעל הלכות גדולות דקטן אינו יכול להוציא אחרים דלית הלכתא כר' יהודה דמכשיר בקטן דכיון דאינו חייב

אינו מוציא ומסתברא בקטן שהגיע לחנוך פליגי והלכה כר' יהודה דאתי דרבנן ומפיק דרבנן עד כאן דבריו . א"ר יהושע בן לוי נשים חייבות במקרא מגילה שאף הן היו באותו הנס . ירושלמי בר קפרא אמר צריך לקרותה בפני נשים וכפני קטנים שאף הם היו באותו הנס תניא כהנים (כמעמדותם) [כעבודתם] ולוים בדוכנם וישראל כמעמדם כולן מבטלין עבודתם ומבטלין תלמוד תורה ובאין לשמוע מקרא מגילה ואמר ר' יהושע בן לוי חייב אדם לקרות את המגילה בלילה ולשנותה ביום שנאמר אלהי אקרא יומם ולא תענה וגו' . מקום שנהגו לברך יברך ושלא לברך לא יברך אמר אביי לא שנו אלא לאחריה אבל לפניו חייב לברך דאמר רב יהודה אמר שמואל כל המצות כולן מברך עליהן עובר לעשייתן והאי עובר לישנא דאקדומי הוא דכתיב וירץ אחימעץ דרך הככר ועבור את הכושי . לפניו מאי מברך ר' ששת מקטרוזיאה איקלע לקמיה דרב ששת ובריך מנ"ח סימנא דרבנן הוא בא"י אמ"ה אקב"ו על מקרא מגילה בא"י אמ"ה שעשה נסים לאבותינו בימים ההם וכזמן הזה בא"י אמ"ה שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה . ודוקא בלילה מברך שהחיינו אבל ביום אינו מברך שהחיינו . לאחריה באתרא דנהיגי מאי מברך א"ר יוחנן בא"י אמ"ה האל הרב את רבינו והדן את דינינו והנוקם את נקמתנו והנפרע (ו) לישראל מכל צריהם רבא אמר האל המושיע אמר רב פפא הילכך ממרינהו לתרוויהו . תנו רבנן בתורה אחד קורא ואחד מתרגם ובלבד שלא יהא אחד קורא ושנים מתרגמים ובהלל ובמגילה אפילו עשרה קורין ועשרה מתרגמין מאי טעמא כיון דחביבה להו יהיבו דעתיהו . כתב רבינו ישעיה זצ"ל משמע מהכא שהיו מתרגמין וכיון שהיו מתרגמין מוכיח מיכן שלא היו עושין כמו שאנו עושין שלא לעמוד בסוף פסוק ואינו מתחיל מקרא שלפניו שאם כן יתבלבל המתרגם שאם יקרא יותר מפסוק אחד לא ידע מתרגם מהיכן יתחיל לתרגם ואנה מסיים אלא ודאי יוכיח שכך היו עושין קורא פסוק אחד עד סופו ועומד עד שיתרגם ועוד חוזר פסוק אחר וזה יתרגם עד שישלימו כל המגילה בענין זה ואיני יודע למה נהגו זה המנהג . ובשם רבינו שלמה וצ"ל מצאתי הקורא את המגילה בצבור רשאי להפסיק בכ"מ

שהוא רוצה בין בהתחלת הפסוק בין באמצעו וכן מנהג בשתי הישיבות ובבית רבינו שבבבל ואמר לי רבינו יהודה בן רבינו יצחק זצ"ל כך היה מנהגו של אביו לאחר שהיה יוצא מבית הכנסת היה קורא את המגילה בספר ולא היה מסיים בסיום הפסוק אלא מתחיל אחר וממתין . וראיה לדבר חמש מאות איש ואת וזאת עשרת בני המן והרב ר' אברהם בן עזרא ז"ל כ' בפ"י אסתר בעבור שעזרא הסופר הפסיק הפסוקים ולא היה (אמר) [אחר] שנים רבות צו חכמים זצ"ל שלא יפסיק הקורא בסוף פסוק וכך אנו נוהגין ברומה . אמר רב אדא דמן יפו עשרת בני המן ועשרת צריך למימרינהו בנשימה אחת מאי טעמא כולהו בהדי הדדי נפיק נשמתיהו . כתב מה"ר צמח גאון וצ"ל הקורא את המגילה כורך וקורא אותה כספר תורה ואינו פושטה כאיגרת שבשתי הישיבות ובבית רבינו שבבבל ובכל מקומות ארץ ישראל קורין וכורכין אותה כספר תורה . ורב האי גאון ז"ל כתב מנהגא דחזי לנא פושטה כאיגרת וקורא אבל כורך אותה כספר תורה לא חזי לן . וכן עיקר . וכן מנהג פשוט בישראל . כתב בעל היראים זצ"ל בני אדם המדברים בשעת קריאת המגילה אינן יוצאין ירי חובתן שצריך שישמעו את כולה וגם אינן רשאים לקרות על פה עם הקורא שאינן יוצאין ידי חובתן אלא אם כן ישמעו מן הקורא בכתב כן כתב אחי ר' בנימין נר"ו שכשהחזן קורא את המגילה צריכין הצבור לשתוק ולכוון דעתם בקריאתו כסדרן . ואסור להם לקרות עמו מתוך ספר שאינן כתובין בגליון דכיון שאינן כתובין בגליון הוו להו כקורא על פה . וכן מה שנהגו הצבור לענות את כולם . ויתלו את המן . ליהודים היתה אורה ושמחה . כי מרדכי היהודי . הקורא חוזר עליהן וקורא אותם בספר לפי שבקריאת הצבור לא יצאו ידי חובתן שהרי קראו אותה בעל פה וכן מנהג ובהלכות מגילה שחיבר רבינו שלמה זצ"ל מצאתי מאן דקרי למגילתא מיבעיה ליה לכווני דעתיה להשמיע לצבור ולהוציאן ידי חובתן . בעשרת הדברות מסתברא כיון דכרכה אחרונה במנהגא תליא מילתא , אין לגעור במי ששח בקריאת מגילה דליכא הפסקה אלא בשמיעה תליא מלתא :

[קצט] דין פורים שחל במוצאי שבת לומר ויהי נועם .

ופורים שחל להיות במוצאי שבת מצאתי בשם רבינו שלמה זצ"ל אין אומרים ויהי נועם לאחר תפלת לחש כדרך שאר מוצאי שבתות אלא לאחר תפלת לחש מקדישין קדיש שלם וקורין את המגילה השלים הכל כהלכתו עומד החזן ואומר ויהי נועם ואתה קדוש וכל סדר הקדושה ואין אומרים ובא לציון בלילה שאין גאולה בלילה ובמנהגות מגנצא מצאתי אומרים במגנצא ויהי נועם כשחל להיות תוך אותה שבת כג' או כה' או כו' כדרך כל מוצאי שבתות אבל אם חל להיות בא' בשבת אין אומרים ויהי נועם אלא לאחר מגילה מתחיל ואתה קדוש כמו בשאר מוצאי שבתות שאין אומרים ובא לציון כי אם ואתה קדוש ועוד כמזמור של אסתר אלי אלי למה עזבתני כתיב ואתה קדוש להכי צריך לומר ואתה קדוש לאחר מעשה אסתר אבל ביום לעולם מתחילין אחר מגילה ובא לציון אבל כשחל פורים בשאר ימי שבוע אפי' בלילי פורים אומרים ובא לציון ואני זאת בריתי אותם כמו בשחרית . ורבינו שלמה ז"ל הורה פורים שחל להיות במוצאי שבת אומרים ויהי נועם ותימה יש האיך יכול לאומרו מתי ישלים הקדיש קודם ויהי נועם או לאחר ויהי נועם . וכשם רב עמרם גאון זצ"ל מצאתי יום טוב שחל להיות בין במוצאי שבת בין בשאר ימי השבוע אין אומרים באותו מוצאי שבת ויהי נועם . כיון דאמרינן ב' ומעשה ידינו תרי זימני ולא פשו להו שיתא יומי דחולא לא אמרינן ב' ויהי נועם כיון דליכא מעשה ידינו ביום טוב והני מילי בחג המצות ובחג השבועות ובחג הסוכות וראש השנה ויום הכיפורים אבל בחנוכה ופורים ותשעה באב אמרינן והני מילי דאינקלעו פורים וט' באב בשאר ימי השבוע הוא דאמרינן ויהי נועם אבל כד מיקלע באפוקי שבתא לא אמרינן ויהי נועם ומנהגינו כדברי רבינו שלמה וכן נראה עיקר וכי מאי זה טעם אין אומרים ויהי נועם בפורים והלא לא נאסר מלאכה , דיום טוב לא קבילו עילויהו ואפילו במקום שנהגו אינו דומה לשאר ימים טובים ובתשעה באב נהגנו כדברי רב עמרם גאון זצ"ל וכן מנהגינו לומר ובא לציון ביום ובלילה [פלג אלהים מלא מים נוטריקון של פלג הפ' פורים הל"ג ר"ל ל"ג בעומר כשיכא גשם בשניהם הוא סימן שובע גם שלעולם יהיה

ל"ג לעומר ביום פורים . (נכתב על הגליון ונמחק) :

[ר] דין סדר תפלת וקריאת התורה בפורים .

ובפורים מתפללין כשאר ימות השבוע ומזכירין על הנסים
 בהודאה בין כתפלה בין בכרכת המזון ואם לא אמר אין מחזירין
 אותו ואפילו אם נזכר קודם שסיים התפלה וכרכת המזון אינו חוזר
 כמו שפירשתי בערוגה שלמעלה מזו הלכה קפ"ז . ואין קורין הלל
 בפורים שקריאת המגילה היא במקום הלל אי נמי כדרכא דבשלמא
 התם הללו עבדי ה' ולא עבדי פרעה אלא הכא הללו עבדי ה' ולא
 עבדי אחשוורוש , אכתי עבדי אחשוורוש אנן . ובפורים אין נופלין
 על פניהן משום דכתיב ימי משתה ושמחה ואע"ג שכתב רב עמרם
 גאון זצ"ל מנהג שיורדין תנאין ואמוראין ואבות בית דין ומרכים
 בתחנונים ונופלין על פניהן מ"מ אנו לא נהגנו כן ואין מנהגינו
 ליפול על פנים לא בארכעה עשר ולא בחמשה עשר . ובשני
 ובחמישי אין אומרים וידוי ולא אבינו הרחמן . ומוציאין ספר תורה
 וקורין בו שלשה בני אדם בסוף פרשת ויהי בשלח ויבא עמלק עד
 סוף הפרשה ואע"פ שאינם אלא ט' פסוקים אין צריך להתחיל
 בפרשה שלמעלה שכן הוא סידרו של יום וכן הוא מפורש
 בירושלמי אין פוחתין בתורה פחות מעשרה פסוקין התיבון הרי
 ויבא עמלק שנייא הוא שהיא סידורו של יום . לאחר שקראו בתורה
 אומרין תהלה וקורין את המגילה כדרך שקראו בערב ואין מברכין
 שהחינו שהרי כבר ברכו בערב . מצאתי בשם רבינו שלמה זצ"ל
 יש מקומות שאומרים אחר הברכה פיוט נאה כגון אשר הניא ואומר
 ברוך מרדכי ברוכה אסתר ארוור המן ארוורה זרש ומכין ברגליהן או
 אבן על אבן ומשכרין קדירות כשמעם שבר המן זרש ולאחר זה
 עומדין הצבור ומשבחין לבורא אשר הציל את עמו ישראל ואומר
 מי כמוכה ג' פעמים עזי וזמרת יה ג' פעמים . ה' איש מלחמה ג"פ
 ה' ימלוך ג"פ וכל זה אינו חובה אלא מנהג טוב וכן מה שאמרו
 בשעת קריאת המגילה איש יהודי וגו' ויתלו את המן , ליהודים
 היתה אורה , כי מרדכי היהודי שנהגו העם לאומרים בפה אחד אינו
 חובה ולא מנהג אלא שמחת תינוקות וקולות לפניהן כדי שישמחו
 וגם בראותם שינוי כזה שואלין מה זה ומתוך כך אתה בא לספר
 ולהגיד גבורותיו של בורא למען ישמעו ולמען ילמדו ליראה אותו
 כל הימים . ירושלמי ר' ברכיה ור' חלבו בשם ר' שמואל בר נחמן ר'

יהונתן כשהיה מגיע לפסוק זה אשר הגלה מירושלים וכו' היה אומר נבוכדנצר שחיק עצמות ולמה לא הוה אמר כן בירמיה אלא כי כל נבוכדנצר שבירמיהו היה חי ברם הכא הוה מת , רב אמר צריך שיאמר ארור המן וארורים בניו ר' פנחס אמר חרבונא זכור לטוב . אחר קריאת המגילה אומר וכו' לציון ואני זאת בריתי ואתה קדוש וכולא סדרא :

[רא] דין מצות סעודת פורים .

וחייב אדם לשמוח בפורים ולהעדן במיני מאכל ומשתה כדכתיב לעשות אותם ימי משתה ושמחה ואוכלין ושותין ושמחין ומזמרים על שולחנם ובבית חביריהם ומשלוח מנות איש לרעהו . תאני ר' יוסף ומשלוח מנות איש לרעהו שני מנות לאדם אחד דהכי כתיב מנות דמשמע שתיים לרעהו חד אביי בר אבין ור' חנינא בר אבין הוו מחלפי סעודתייהו להדרי . רבינו שלמה זצ"ל פי' זה אוכל עם זה בפורים של שנה זו וזה אוכל עם זה בפורים של שנה אחרת ורבינו גרשום זצ"ל פי' משדרי האי להאי לקיים ומשלוח מנות איש לרעהו . אמר רבא מיחייב אינשי לאיבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי . כתב רבינו אפרים זצ"ל מההיא עובדא דקם (רבא) [רבה] ושחטיה לר' זירא לשנה אמר ליה תא נעביד כו' אידחיה ליה מימריה דרבא ולית הלכתא כוותיה ולא שפיר דמי למיעבד הכי ואמר רבא סעודת פורים שאכלה כלילה לא יצא מאי טעמא ימי משתה ושמחה כתיב תני ר' יוסף שמחה מלמד שאסור בהספד משתה מלמד שאסור בתענית . בתשובות הגאונים זצ"ל מי שנשבע להתענות ביום פורים צריך לעמוד בשבועתו אי לא . כך אנו רואין שאין במשתה פורים [כדי שידחה] שבועה בשם שמים ולעשותה כמצוה שמושבע עליו מהר סיני ואינו דומה לסוכה ולולב ותפילין ומזוזה וכיוצא בהן , בודאי אם נשבע שלא יקרא מגילה ושלא יקיים מצות כלל אנו רואין שאין שבועה חלה עליו כי כבר נאמר לו למשה בסיני מה שסופרין עתידין לחדש ומאי ניהו מקרא מגילה וכשהזכירו חכמים הראשונים אסמכתא דקראי שמגילת אסתר ברוח הקודש נאמרה דהא אמרינן אמר רב יהודה אמר שמואל אי הואי התם הוה אמינא מלתא דעדיפא מכולהו קימו

וקיבלו היהודים קימו למעלה מה שקבלו למטה אמר רבא לכולהו אית להו פירכא לבר מדר' יהודה אמר שמואל . האי מילתא על מקרא מגילה משוי ליה רבנן דאמרינן התם אמר ר' יהושע בן לוי שלשה דברים עשו בית דין שלמטה והסכימו עליהם בית דין שלמעלה מקרא מגילה ושאלת שלום כשם והבאת מעשר . מקרא מגילה דכתיב קיימו וקבלו היהודים וכיון שזה הנשבע מקיים מקרא מגילה ומשלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים ומקיים בדברים [הללו] וימי הפורים האלה לא יעברו יעשה סעודה ומשתה כלילה ויצא ידי שבועתו ואע"ג דלאו מצוה מן המוכחר אלא משום שבועה שפיר דמי דאמרינן [רב אשי] הוה יתיב קמיה דרב כהנא נגה ולא אתאי רבנן אמר ליה מאי טעמא לא אתו רבנן אמר ליה דילמא עסקי' בסעודת פורים אמר ליה ולא איפשר למיכלה באורתא אמר ליה [לא] סבר לה מר להא דרבא דאמר רבא סעודת פורים שאכלה כלילה לא יצא אמר ליה אמר רבא הכי , אמר ליה אין , תנא מיניה ארבעין זמנין . מיסתייא להאי שנשבע למיהוי כרב כהנא מקמי דלישמעה להא שמעתא דרבא ואל יחללו שבועתו :

[רב] דין מגביית מעות פורים .

וכשם שאדם חייב לשמוח בפורים כן חייב לשמח את העניים עמו דתני ר' יוסף ומשלוח מנות איש לרעהו [שני מתנות לאדם אחד] ומתנות לאביונים שני מתנות לשני בני אדם כלומר די במתנה אחת לעני אחד דהכי משמע מתנות שנים לאביונים שנים . מצאתי בשם רבינו שלמה זצ"ל במעות פורים אין קצבה כל מה שירצה האיש ליתן יתן מפני שהוא צדקה וצדקה כל אחד ואחד לפי עינו הטובה יתן ומנהג פשוט אצלינו לחלק מעות לעניים בפורים ומיני מאכל ומשתה . ומצאתי שכך היה מנהגו של רבינו קלונימוס הזקן כשהיה מחלק מעות לאביונים בפורים אינו נותן לעבדים ולשפחות כלום וכן היה אומר הנותן פרוטה לעבד גוזל את העניים ומראה עצמו כאילו מקיים ומתנות לאביונים האמור באביוני ישראל לפי שמתחלה נהגו עניים המתביישים לשלוח התינוקות לפתחיהן של ישראל . ונהגו ליתן אף לשפחות ולמיניקות עובדות כוכבים שלא לצורך התינוקות ור' קלונימוס אינו נוהג כן אבל אומר מי שעושה כן

טוב ממנו הזורק צרור לים וקורא על העושה כן וכסף הרביתי לה
 וכי' שהקב"ה הרבה זהב לישראל ממנו לעבודת המשכן אירע להם
 מעשה העגל ופרקו נזמי הזהב, משל לאדם שהיה מנהגו לקבל
 אורחים באו אורחי ישראל וקיבלם באו אורחי כותים וקיבלם אמרי
 שוטה הוא ודרכו בכך ואיבד מה שעשה בראשונה. שנו חכמים
 מגביית פורים לפורים ואין מדקדקין בדבר. ואין העני רשאי ליקח
 מהם רצועה למנעלו אלא א"כ התנה עמו כמעמד אנשי העיר דברי
 רבי יעקב שאמר משום ר"מ ורבן [שמעון בן] גמליאל מיקל.
 הגאונים ז"ל פירשו אין מדקדקין בדבר שאין אומרים דיי לנו כך
 וכך לסעודתינו לא נפסיד כל הזוים הללו בסעודה אחת ורבינו
 שלמה פירש מגבית פורים לפורים מעות שגובין הגבאין מבני העיר
 לחלק לעניים לסעודת פורים יתנום כולם לעניים לפורים ואין
 מדקדקין בדבר לומר דיים בפחות והמותר יפול בכיס של צדקה
 ופסקו רבינו יצחק פאסי ורבינו ישעיה זצ"ל דהלכה כרבן [שמעון
 בן] גמליאל ורשאי העני ליקח מהן מה שלכו חפץ :

[רג] דין הספד ותענית בי"ד וט"ו באדר ראשון ושני ודין אבילות
 והבריית אבליים בפורים .

תנו רבנן קראו את המגילה ונתעברה השנה קורין אותה באדר
 שני ר' אליעזר ב"ר יוסי אומר משום ר' זכריה בן הקצב אין קורין
 אותה באדר שני שכל המצות שנוהגת בשני נוהגות בראשון רבן
 שמעון בן גמליאל [אומר] משום ר' יוסי אף קורין אותה באדר שני
 שכל המצות שנוהגות בשני אין נוהגות בראשון ושויין בהספד
 ותענית שאסורין בזה וכזה אמר ר' חייא בר אשי אמר רב הלכה
 כרבן שמעון בן גמליאל שאמר משום ר' יוסי למדנו מכן שאדר שני
 הוא עיקר למקרא מגילה ולכל דבר והא דתניא ושויין בהספד
 ובתענית שאסורין בזה וכזה ורבינו שלמה זצ"ל פי' אסורין בזה
 ובזה יום ארבעה עשר וחמשה עשר שבשניהן ורבינו ישעיה זצ"ל
 פי' אסורין ארבעה עשר וחמשה עשר דאדר ראשון ודאדר שני
 העיירות בארבעה עשר והכרכין בחמשה עשר אבל לאסור את של
 זה בזה לא נאמר אלא באדר שני שקורין בו את המגלה הא למדת

שארבעה עשר וחמשה עשר באדר בין באדר ראשון בין באדר שני אסורין בהספד ותענית ועל כן נהגו לומר צדוק הדין יחד כמו שכתבנו בערוגה זו שלמעלה הלכה קצ"ב וכן תמצא שם מהו להברות את האבל בפורים וזו תשובות רבינו גרשום מאור הגולה זצ"ל השיב לענין אבילות ושאלתם מי שאירעו אבל בר מינן בפורים אם נהגו בו אבילות אם לאו כך דעתי נוטה שנוהג אבילות בפורים שלא מנו רבותינו ז"ל במשנה ימים שאין אבילות נוהג בהן אלא שבת ורגלים וראש השנה ויום הכיפורים אבל ראשי חודשים וחנוכה ופורים לא ואם תאמר בפורים לא תנהיג בו אבילות דהא כתיב ימי משתה ושמחה הא תני ר' יוסף שמחה מלמד שאסור בהספד ותו לא מידי וכן בחנוכה וכן בראשי חודשים :

[רד] דין מלאכה בפורים .

ופורים לא איתסר במלאכה אלא בדוכתא דנהגו בה איסורא דמעיקרא כתיב שמחה ומשתה ויום טוב ולבסוף כתיב לעשות אותם ימי משתה ושמחה ואילו יום טוב לא קיבלו עליויהו . גרסינן בירושלמי היה כותבה דורשה ומגיהה הדא אמרה שהוא מותר בעשיית מלאכה . ומאן דאזל מדוכתא דלא נהיגי איסורא לדוכתא דנהיגי , לבטל בהדייהו , כי הא דרב חזייא לההוא גברא דשדא כיתנא בפוריא ולטייה ולא צמח כיתנא ואמרינן מכדי יום טוב לא קבילו עליויהו אמאי לטייה ואמרינן דברים המותרין ואחרים נהגו בו איסור הוה ומשום הכי לטייה ומנלן דמנהגא דאיסורא מילתא היא דאמר רב שמן בר אבא אמר ר' יוחנן אמר קרא שמע בני מוסר אביך ואל תטוש תורת אמך ואפי' במקום שנהגו לא נהגו אלא ביום מקרא מגילה עצמה אבל לאסור את של זה בזה אינו מנהג :

תמה	הערוגה	הששית	בסדר	פורים	להשית
הממולאה	בתאר	השבליים	הטובות	מאירות	כעששית
קמה	באלומות	המוסר	הלכות	שנים	עשר

וסימנם פור הו"א הגורל :